

Wat wil de vmbo-docent?

Aandachtspunten bij het kiezen van een leergang

Docenten zullen een keus moeten maken uit voor het vmbo nieuw uitgebrachte leergangen. Carel van der Burg, werkzaam bij het CPS Talencentrum, geeft een overzicht van criteria die houvast kunnen geven bij het beoordelen van leergangen. Deze lijst met criteria is het resultaat van een workshop op de Levende Talen studiedag in november 2000 waaraan een dertigtal docenten uit het vmbo deelnamen. Centraal stond de vraag: 'waaraan moet een vmbo-leergang mvt voldoen?'

Carel van der Burg

In mijn werk als docent Duits binnen de verschillende schooltypen heb ik gemerkt dat binnen het vbo en mavo een andere aanpak nodig was dan in het havo en vwo. De leerlingen in het vbo bijvoorbeeld waren erg ontvankelijk voor een afwisselende en speelse aanpak, maar het moest wel herkenbaar blijven binnen een min of meer vaste structuur. Heel vaak zie je dat materiaal voor vmbo is afgeleid van het havo en vwo materiaal. Gezien de heterogeniteit en de breedte van de populatie leerlingen (60 procent van alle leerlingen zit in het vmbo) en gezien mijn ervaringen als docent zou ik ervoor willen pleiten om een speciale vmbo didactiek te ontwikkelen. Misschien dat de onderstaande lijst daartoe een eerste aanzet zou kunnen vormen.

De aandachtspunten worden hieronder niet in volgorde van belangrijkheid weergegeven. Wel is getracht de kenmerken te ordenen naar de rubrieken samenstelling en vormgeving pakket, vakinhoud, didactiek en toetsing. In enkele gevallen is er discussie mogelijk over de rubriek waarbij een aandachtspunt geplaatst is, maar dat is in deze context van ondergeschikt belang.

Samenstelling en vormgeving pakket

- De leergang moet voorzien zijn van duidelijke en voor leerlingen goed te gebruiken antwoordssets;
- de vormgeving moet rustgevend zijn. Dit gezien het feit dat in de doelgroep nogal wat leerlingen zitten die

- door een drukke vormgeving concentratieproblemen krijgen;
- tijdens de workshop was geen eensgezindheid over het feit of de leergang uit een of twee boeken (tekstboek en werkboek) moet bestaan;
- er moet gebruik gemaakt worden van een groot lettertype;
- er moet software beschikbaar zijn voor op school, maar ook voor thuis;
- wat betreft de training van gespreksvaardigheid is het aan te raden een extra set kopieerbare spreekvaardigheidsoefeningen op te nemen;
- voor de kijk- en luistervaardigheid moet de leergang leerlingen-cd's hebben en voorzien zijn van videomateriaal;
- bij de leergang zal een interactieve site op het internet moeten bestaan.

Vakinhoud

- Inhoudelijk gezien zullen de thema's, teksten en situaties authentiek, levensecht en herkenbaar voor de doelgroep moeten zijn. Hierdoor zullen de leerlingen extra gemotiveerd worden;
- er zal niet teveel expliciet aandacht besteed moeten worden aan de vorm (grammatica). Maar meer gebruik van 'chunks', kant en klare stukjes taal;
- de leergang moet flexibel zijn, en de inhouden dus gemakkelijk inzetbaar in heterogene groepen;

Foto: Huub Luijten.

- echte communicatie, dus de leerlingen hiermee veel laten doen!
- heldere opbouw en structuur;
- onderscheid in receptief en productief te beheersen woordmateriaal in woordenlijsten;
- gedifferentieerde oefeningen binnen kijk- en luistervaardigheid en gespreksvaardigheid;
- woordenlijstjes bij de teksten en niet achterin in een verzamellijst;
- aandacht voor leerlingen met spellingproblemen;
- doeltaal – voertaal;
- liedjes: op site, CD of MP3.

Didactiek

- Er moet gebruik gemaakt worden van een variabele set werkvormen;
- de leergang moet mogelijkheden bieden voor zelfstandig werken en een bijdrage leveren aan het vermogen te komen tot zelfstandig leren;
- gereduceerde reflectie, dat wil zeggen er moet gereflecteerd worden wanneer dit effectief is, dus niet standaard aan het eind van een hoofdstuk, omdat dit nu eenmaal in het concept van de leergang past;
- variatie in opdrachten, maar ook herkenbaarheid;
- korte, bondige en heldere instructies;
- korte taken met feedback;
- aansluiten bij en tegemoet komen aan verschillende leerstijlen;

- studievaardigheden en samenwerkingsvaardigheden geïntegreerd;
- er moet taakgericht gewerkt kunnen worden.

Toetsing

- In de toetscomponent: toetsen voor alle vaardigheden, waarbij een evenwichtige verdeling is gerealiseerd;
- handelingsopdrachten opgenomen in het werkboek;
- gericht op exameneisen.

Slotbeschouwing

Wanneer al deze punten gerealiseerd zouden worden binnen een leergang, zal zeker de nodige aandacht moeten worden besteed aan de training van docenten; zo'n leergang vraagt om een speciale en andere aanpak dan tot nog toe gebruikelijk is in het mvt onderwijs. Wensen als een variabele set werkvormen, mogelijkheden voor zelfstandig leren, inspelen op verschillende leerstijlen, differentiatie op niveau, ICT en aandacht voor leerlingen met spellingproblemen onderstrepen mijn pleidooi voor een speciale vmbo didactiek. Sommige onderdelen op het gebied van de didactiek kun je nu eenmaal niet in een leergang opnemen: ze zijn afhankelijk van de vaardigheden van de docent.

Ik geloof dat de opvatting dat het leren van een moderne vreemde taal te moeilijk zou zijn voor vbo- en een groot deel van de mavo-leerlingen terug te voeren is op de manier waarop het mvt-onderwijs jarenlang in het mavo en vbo heeft gefunctioneerd. De opvatting dat binnen vbo- en mavo-scholen een mvt als theorie vak geldt, is kenmerkend voor de gangbare aanpak. Een van de bewijzen hiervoor is dat het talenonderwijs meestal gegeven wordt in een theorielokaal. Met het oog op het toekomstige brede vmbo is het mijns inziens bijna onmogelijk op de tot nu toe gangbare manier effectief onderwijs in de mvt te geven.

Wil het talenonderwijs in het vmbo nog toekomst hebben dan zal een andere en aangepaste aanpak snel gerealiseerd moeten worden. In het vmbo moet mvt-onderwijs een praktisch gericht vak zijn. De wensen van de docenten in het vmbo die duidelijk tot uiting komen in de wensenlijst geven dit impliciet aan. Een leergang mvt in het vmbo moet een rijke bron zijn waaruit een docent kan putten; waar hij gebruik makend van een speciale didactiek de leerlingen op maat en effectief op een boeiende manier een moderne vreemde taal kan laten leren. En waarin hij binnen de leergang een eigen weg kan volgen. ■